

A medvehagyma-gyűjtő vállalkozások kihívásai

Dr. Gyarmati Gábor Géza

Egyetemi adjunktus, megbízott tanszékvezető, Szent István Egyetem
Kertészettudományi Kar

Gyarmati.Gabor.Geza@kertk.szie.hu

Absztrakt: A medvehagyma mint gyógy- és fűszernövény jelentősége felértékelődött az utóbbi években. Felmerülhet a kérdés, hogy milyen piaci viszonyok, szabályozások, gazdálkodási feltételek mellett folytatják a tevékenységüket e szereplők. A medvehagyma termésmennyisége és a betakarított területek nagysága azt mutatja, hogy kis jelentőséggel bír a zöldségnövények között. Olyan vállalkozás, amelynek ez a fő tevékenysége szinte már nem is létezik. Mint idény jellegű, szezonális munka kap szerepet a hazai élelmiszerpiacon. E vállalkozások szabályozási- és felvásárlási ár kitétsége jelentős, így hosszú távú stratégia kidolgozása nehézségekbe ütközik. A piacokon nehéz az egyediség, a megkülönböztetés biztosítása. Tömegtermékről van szó, azaz aki e vállalkozási szegmensben részt vesz, annak mindenképpen javasolt a több lábon való állás. Mivel erdőben végzett gazdálkodásról van szó, így szerepet kap benne a mezőgazdaságra jellemző idénymunka jelleg. E vállalkozások stratégiája tehát ezekhez a szempontokhoz kell, hogy igazodjon.

Kulcsszavak: Medvehagyma, Gazdálkodás, SWOT, Erdőgazdálkodás

1 Bevezetés

A medvehagyma mint gyógy-, fűszer- és salátanövény felkapottá vált az utóbbi években. Míg pár évtizede csak elvétve lehetett vele találkozni a szakosodott boltokban, addig az utóbbi években kezd telítődni a hazai fogyasztói piac. A medvehagyma gyűjtésével foglalkozó vállalkozások palettája egész színes. Van közöttük nagyobb tőkeerővel bíró mezőgazdasági üzem, amely mintegy oldalhajtásként foglalkozik e termékkel, van közöttük őstermelő, kisvállalkozó, vagy éppen keresetkiegészítésként tevékenykedő szereplő. A dolgozat célja, hogy áttekintse milyen nehézségei, jellemzői, piaci trendjei vannak e termény begyűjtésével, értékesítésével foglalkozó egyéneknek, gazdálkodóknak. Ehhez segítségül hívtam a termék kereskedelmével, gyűjtésével foglalkozó szereplők

tapasztalatait, és felállítottam valós és tényleges adatok alapján egy működő modell vállalkozás gazdálkodásának alakulását.

2 Medvehagyma-gyűjtő területek

Az ország területén kb. 2 millió hektár területen folyik erdőgazdálkodás. Összefüggő erdőterületek Észak Magyarországon és a Dél-Dunántúlon találhatóak leginkább. (KSH Statisztikai tükör, 7. évfolyam 9. szám Az erdőgazdálkodásról.) Az erdészetek medvehagyma gyűjtésével jellemzően nem foglalkoznak. Számukra a medvehagyma gyűjtési területek kiadásából származik bevétel. Az országban legjellemzőbb medvehagyma gyűjtésére alkalmas területek a Mecsekben, a Bakonyban, a Gerecsében, Zala megyében, továbbá a Pilisben találhatóak. A kiadott engedélyek alapján kb. 200 ha azon területek nagysága amelyen medvehagymát gyűjtenek. (Forrás: Mecsekerdő, saját becslés) Az egy hektáron való gyűjtési mennyiség a természetvédelmi hatóság arányszámai szerint 250 kg/ha, azaz 50 tonna medvehagyma a begyűjtött mennyiség egy szezonban, és ez kerül feldolgozásra, illetve a nagybani és a kiskereskedelmi forgalomba.

Megnevezés	Vöröshagyma			Fokhagyma			Medvehagyma		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
A termelés jellemzői									
Betakarított terület, hektár	2 076	1 990	2 474	1 055	1 101	951	120	180	200
Betakarított összes termés, tonna	57 183	59 875	61 813	6 392	7 152	7 210	30	45	50
Termésátlag, kg/hektár	22 670	23 400	20 540	5 190	5 720	6 690	250	250	250
Felvásárlási átlagár, Ft/kg	52	78	62	395	394	361	n.a.	n.a.	n.a.
Termelői-piaci átlagár, Ft/kg	150	182	181	1 245	1 100	1 210	1 200	900	800
Bruttó termelési érték, millió Ft									
folyó áron	2 945	5 350	5 198	3 407	3 227	3 214	360	405	400

1. táblázat

Fontosabb hagymafélék alapadatai

Forrás: Ksh, saját gyűjtés, saját szerkesztés

A táblázat adataiból is látható, hogy a vöröshagyma betakarított mennyisége lényegesen magasabb, mint a fokhagyma, vagy a medvehagyma termésmennyisége. Tehát a vöröshagymának nem jelent konkurenciát a másik két hagymafajta. Mivel a medvehagyma csak szezonális, így a fokhagymának sem konkurensé, bár kiegészítő terméknek számít számára. Mind a vörös-, mind a fokhagyma éves termésmennyisége stabilitást mutat. A medvehagyma évről évre növekvő mennyisége jelzi azt, hogy még nem érte el a piaci telítődését. Láthatjuk, hogy a felvásárlási átlagár a két nagyobb termés mennyiséget felvevő hagymaféle esetében stabilitást, sőt inkább növekedést mutat, addig a medvehagyma esetén évről évre csökkenést tapasztalunk, ami viszont jelzi azt, hogy közeledünk a piaci telítődési ponthoz. Ezt jelzi az is, hogy a bruttó termelési értékben 2014-re már csökkenést tapasztalunk.

3 Egy medvehagyma betakarító vállalkozás gazdálkodása

Dolgozatomban a Mecsek területén végző gazdálkodási egység működésének elemzését végzem el. Amennyiben egy vállalkozás e tevékenységi formában gondolkodik, akkor elsőként azt a döntést kell meghoznia, hogy hol végezze tevékenységét. Amennyiben saját erdőterületen kívánja tevékenységét folytatni, akkor nincs szüksége zöldhatósági engedélyekre, sem erdészeti hozzájárulásra. Amennyiben ilyen terület nem áll rendelkezésre, akkor bérel egy ilyen területet. Legtipikusabban ilyen bérlésre a Mecsekben, vagy a Bakonyban lesz lehetősége.

A medvehagyma betakarítást vállalkozási formában végző gazdálkodó szervezeteknek elsőként az engedélyek beszerzését kell elintézniük.

Évek	Hatósági árak fixen	Erdészeti árak hektáronként
2016	10 000	30 000
2015	20 000	20 000
2014	20 000	15 000
2013	-	10 000
2012	-	5 000

2. táblázat

A Mecsekerdő Zrt. és a Baranyai Zöldhatóság (jelenleg Kormányhivatal) bérleti, illetve engedélyezési ára nettó forintban.

Forrás: Mecsekerdő, illetve Kormányhivatal

Ahogy növekedett a medvehagyma gyűjtés iránti igény, úgy növekedtek az erdészeti árak, bár az elszámolás módja évről évre változott. Az idei évben a Duna Dráva Nemzeti Park Igazgatósága be akarta szüntetni a természetvédelmi területeken a növény begyűjtését, de ezt az utolsó pillanatban megváltoztatta. Számítani lehet arra, ahogy a szedési szabálytalanságok, a visszaélések nagyobb arányban jelentkeznek, úgy fog csökkenni hatósági intézkedésre azon területek nagysága, ahol lehetséges lesz legális módon medvehagymát gyűjteni.

A vizsgált tipikus vállalkozás fő tevékenysége nem a medvehagyma begyűjtés, ezt csak kiegészítésként végzi. Az adatokat arányosan módosítottam adatvédelmi kéréseknek megfelelően. Az adatokból látható, hogy 2012-től kezdődően az engedélyeztetés költségei évente emelkedtek, míg a szállítás költségei a kedvezőbb üzemanyagárak miatt csökkentek. A csomagolás költségeit változatlanul vettem, míg a költségek és a bevételek számítása az aktuális piaci árak alapján kerültek kiszámításra. Látható, hogy a vállalkozás eredményei évről évre romlottak, főként a piaci árak egyre alacsonyabb mértékének köszönhetően. Amennyiben e vállalkozás kizárólag e tevékenységből szeretett volna megélni, akkor mára a kezdeti visszaesést követően befejezhetné volna a tevékenységét.

10 ha területtel számolva	2012	2013	2014	2015	2016
Vállalkozói költségek					
Engedélyeztetés	50 000	100 000	170 000	274 000	383 000
Csomagolás	16 667	16 667	16 667	16 667	16 667
Béreköltségek	372 000	392 000	406 000	420 000	444 000
Járadékok	104 160	50 960	115 710	119 700	126 540
Szállítás	708 800	699 200	688 000	584 000	484 800
Amortizáció	144 000	144 000	144 000	144 000	144 000
Költségek összesen	1 395 627	1 402 827	1 540 377	1 558 367	1 599 007
Bevételek	3 000 000	2 250 000	2 000 000	1 750 000	2 000 000
Eredmény	1 604 373	847 173	459 623	191 633	400 993
Adó	160 437	84 717	45 962	19 163	40 099
Adózott eredmény	1 443 936	762 456	413 661	172 470	360 894
Árrés-szint	115%	60%	30%	12%	25%
Bevétel arányos jövedelmezőség	0,53	0,38	0,23	0,11	0,20

3. táblázat

Egy vizsgált tipikus vállalkozás gazdálkodási adatai 2012-2016.

Forrás: mélyinterjú, saját szerkesztés és gyűjtés

E termék begyűjtésével foglalkozó szervezet erősen ki van téve a piaci átvételi áraknak. Amennyiben azok a szezon elején magasabban vannak, úgy az árrése jelentősebb, viszont miután az átvételi árak leesnek, az árrés mértéke már alig éri el a normál kereskedelem gyakorlatában bevett 20-30%-ot.

4 A vállalkozás működésének és stratégiájának kérdései

E bekezdésben megvizsgálom azokat a lehetőségeket, veszélyeket, erősségeket és gyengeségeket, amelyeket e tevékenységet végző gazdálkodás meg kell, hogy vizsgáljon.

- Mivel egy olyan tömegtermékről van szó, amelyet gyakorlatilag bárki elkezdhet betakarítani, így a piacon nincs lehetőség az egyedi megkülönböztetésre.
- Az egyik megkülönböztetési lehetőség az előre csomagolt termék, és annak bevitel valamilyen áruházláncba.
- A másik megkülönböztetési lehetőség az ökológiaivá való minősítettetés, de ennek magas költségei, illetve a fogyasztók e szempont figyelmen kívül hagyása miatt kétséges az eredményességének kimenetele, mint ahogy ezt a kereskedők az elmúlt években tapasztalták.
- Lehetséges stratégia egy konzervgyárral való leszerződés, és számára való nagyobb tömegű beszállítás. Mivel erre a kisebb őstermelők, szedők kevésbé képesek, emiatt vagy kooperációra lenne szükségük vagy csak nagyobb szereplők számára lenne ez járható út.
- Maga a növény primőr mivolta, mind a neki tulajdonított jótékony hatásai miatt várhatóan a jövőben is lesz rá kereslet a hazai zöldségpiacokon.
- Az érzékszervi tapasztalatok is azt mutatják, hogy a Mecsek területén szedett medvehagyma mind méretben, mind ízben egyedülálló, és előnyt jelent más területeken gyűjtött növényvel szemben.
- Az utóbbi években történt gyöngyvirággal kapcsolatos esetek felhívták arra a figyelmet, hogy nagy körültekintést igényel a feldolgozása, mivel felületesen szemlélve összetéveszthető azzal. A gyöngyvirág fogyasztása halálos kimenetelű lehet. Ezen esetek a kereskedők elmondása szerint visszavetette a medvehagyma népszerűségét.

- Veszélyt jelenthet a fő gyűjtő területeken való szedés betiltása, mivel arra a zöldhatóságok szándéknyilatkozatot tettek. Egyelőre egyéb érdekek miatt erre nem került sor.
- A tömeges begyűjtésnek köszönhetően kínálati túlsúly figyelhető meg, amely lenyomta az árakat és előfordulhat, hogy még a nagyobb termelők is rossz gazdálkodási eredményeket érnek el, amelynek egyik lehetséges következménye a tevékenységgel való felhagyás, vagy akár tevékenység abbahagyás, illetve csőd lehet.
- Előnyös az, ha a gazdasági szereplő rendelkezik olyan erdőterülettel, amelyben medvehagyma terem, mert akkor megszűnik az engedélyezési döntésektől való függősége.
- Mindenképpen a több lábon állásra hívja fel az elmúlt években tapasztalt kínálati túlsúly e termék esetében, azaz a vállalkozások nehezen tudnak megélni csak ebből a tevékenységből. Szükséges más termék vagy szolgáltatás kínálata is.
- Kényszerviselkedést jelenthet a vállalkozások számára a fehér működés helyett a szürkeség, azaz nem mindenben a törvényi előírások szerinti eljárás, amelynek eredményeképpen javulhatnak az eredményeik, és ennek hatására életben tudnak maradni.

5 További kutatási irányok

Érdekes lenne megvizsgálni a medvehagyma-gyűjtő vállalkozások és hagymaféléket termeszto gazdaságok gazdálkodási sajátosságait. Ezeknek eltéréseinek és hasonlóságainak feltárása adhat újszerű eredményeket. További kutatási irányként el lehet képzelni a vizsgált célcsoport és egyéb gyógynövényeket gyűjtő szervezetek működésének, illetve gazdálkodásának összevetését. Az is érdekes irány lenne, ha a tavaszi szezontermékek (medvehagyma, újhagyma, retek, fejjessaláta, stb.) piacait, illetve ezeket termeszto szereplők működésének sajátosságait kutatnánk tovább. Amennyiben megfelelő adatok állnának rendelkezésre nagyon érdekes eredményekre vezethetne az, ha pl. az elmúlt 7-8 évben, évről évre vizsgálnánk az összes hazai medvehagyma fogyasztásra kiadott összegeket, a piaci szereplők számának és nyereségének összefüggésében, illetve azt, hogy a hírközlő szervek, illetve médiában való egészségtudatosság térnyerése és a vizsgált növény fogyasztása mutat-e, és ha igen, miképpen összefüggést.

Összegzés

A dolgozat eredményei alapján megállapítható, hogy e tevékenység árbevétele tömege jelentősen elmarad a zöldségtermesztő szektorban termelt más növényekhez képest. A fogyasztói igények miatt mégis egy nem túl nagyszámú csoportnak biztosít idény jellegű megélhetést. Továbbá az erdészeteknek is bérleti díj bevételt jelent. Amennyiben egy vállalkozás nem rendelkezik saját olyan erdőterülettel, amelyen medvehagyma terem, akkor jelentős a szabályozó hatóságokkal, illetve az erdészetekkel szembeni függőség. Ugyanakkor mind a nagy távolságok miatti szállítás üzemanyagár szintjének, mind az átvételi áraknak való kitétsége jelentős e gazdálkodóknak. Javasolt a saját erdőterület mellett a feldolgozókkal vagy nagyobb kereskedelmi egységekkel való keretszerződés megkötése, mivel ezzel lehet csökkenteni a piaci instabilitást. Fel kell hívni arra is a figyelmet, hogy az erdőkárosítás miatt e tevékenység legális művelésének időszaka lehetséges, hogy rövid ideig fog tartani, mivel a zöldhatóságok szándéka erre utal.

Felhasznált irodalom

- [1] Buday-Sántha Attila: Agár és Vidékpolitika, Saldo Zrt. Pécs, 2011.
- [2] Jámbor Attila- Mizik Tamás: Bevezetés a Közös Agárpolitikába, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2014.
- [3] Nagy Bandó András: Orfűi nagy medvehagyma kincseskönyv, Szamárfül Kft. Orfű, 2006.
- [4] NAV üzemanyagárak 2012-2016.
<https://www.nav.gov.hu/nav/szolgáltatások/üzemanyag/üzemanyagarak>
Letöltés: 2016.03.26.
- [5] Fontosabb zöldségfélék termesztése és felhasználása
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_omn004a.html
Letöltés: 2016.03.26.
- [6] KSH Statisztikai tükör, 7. évfolyam 9. szám Az erdőgazdálkodásról
<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/regiok/orsz/erdogazd12.pdf>
Letöltés: 2016.03.26.
- [7] Mecsekerdő Zrt. szerződése a medvehagyma gyűjtésre vonatkozóan. 2012-2016.
- [8] Szóbeli közlések a Mecsekerdő munkatársaitól. 2016.
- [9] Szóbeli közlések a Baranya megyei Kormányhivaltól. 2016.
- [10] Mélyinterjú készítése medvehagymát gyűjtő személyekkel. (Zákányi Ernő, Mikó Andrea), Pécs 2016.

Vállalkozásfejlesztés a XXI. században
Budapest, 2016

- [11] Mélyinterjú készítése medvehagymát árusító kereskedővel. (Ország
Mihály, Nagy Gyula, Volenszki Péterné) Budapest, 2015-2016.